

Zuid-Hollands Landschap

Stichting Menno van Coehoorn

*Wandel je
warm in de
winter*

Verdedigingspark Hoek van Holland

Wandelen langs oorlogssporen

8 km

Editie 2022

Welkom in Hoek van Holland

Zodra de badgasten zijn verdwenen, weten wandelaars de weg naar Hoek van Holland te vinden. Eerst uitwaaien op de pier en dan lekker struinen door de duinen. Deze route passeert bovendien een flink aantal bunkers en een fort, die vroeger de toegang tot de Nieuwe Waterweg en de Rotterdamse havens moesten beschermen.

*Beleef
de natuur
dichtbij!*

Verdedigingspark Hoek van Holland

OP WEG

Start

Verkeerscentrale Hoek van Holland, Koningin Emmaboulevard 9, 3151 HG Hoek van Holland.

[Bekijk in Google Maps](#)

Bereikbaarheid

OV: neem de Hoekse Lijn van Schiedam / Rotterdam naar station Hoek van Holland Haven. Wandel vanaf het station richting strand via de Stationsweg. Pak de route op bij **7**. Kijk voor de details op 9292.nl.

Auto: volg vanaf de A20 de borden naar Hoek van Holland (N220 en N211). Ga in de bebouwde kom van Hoek van Holland bij de rotonde rechtsaf richting strand (Strandweg). Parkeer aan het einde links op de grote parkeerplaats (op stranddagen is het hier druk). Parkeren kan ook links aan de Koningin Emmaboulevard of verderop rechts langs de Strandboulevard.

Verdedigingspark Hoek van Holland

Horeca

Even bijkomen tijdens het uitwaaien? Aan het strand en langs de Koningin Emmaboulevard passeer je een hele rij paviljoens en restaurants. In coronatijd kun je bij sommige adressen een warme chocolademelk of andere lekkernijen afhalen.

Rolstoelen

De route gaat deels door mul zand en is daarom niet geschikt voor rolstoelen en buggy's. Wel is de hele pier rolstoeltoegankelijk vanaf de Koningin Emmaboulevard.

Honden

In de natuurgebieden en de duinen mogen honden aangelijnd mee. Van 1 mei tot 1 oktober mogen honden tussen 9 en 19 uur niet op het strand. Buiten deze periode zijn ze ook op het strand welkom.

Verdedigingspark Hoek van Holland

Bekijk de
route in
Google Maps

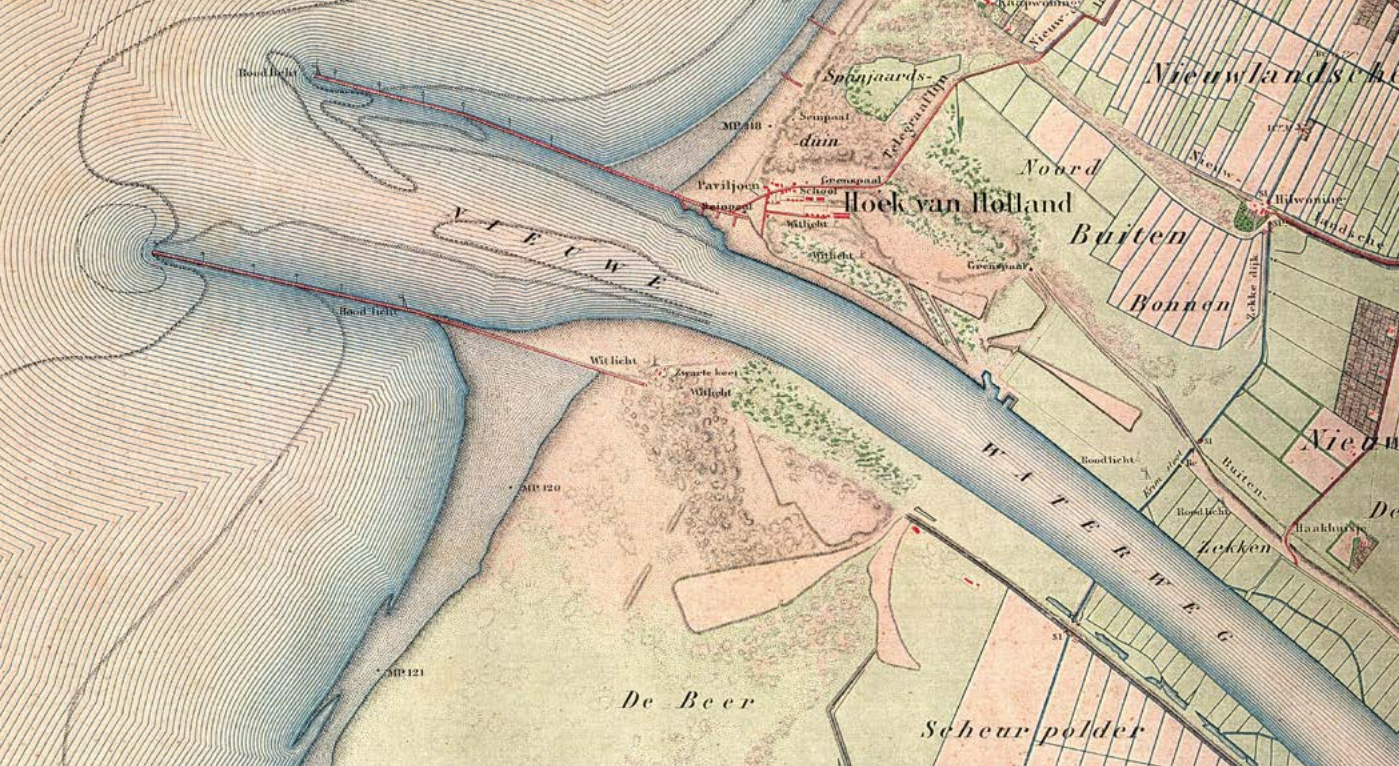
Tik op de nummers voor informatie

Start aan het einde van de Koningin Emmaboulevard bij het gebouw met de radartoren. Volg het klinkerpad richting de bosjes en de Nieuwe Waterweg. Wandel over de kade richting de pier.

1 Atlantikwall-Museum

Meteen al doemen de eerste oorlogsherinneringen op: een bunker en een tankmuur uit 1943. Ze maakten deel uit van de Atlantikwall, een Duitse verdedigingslinie langs de Europese kust die een geallieerde invasie moest voorkomen. Hoek van Holland was een speerpunt in deze linie. Een hele serie bunkers en stellingen beschermde de toegang tot de belangrijke haven van Rotterdam. In het **Atlantikwall-Museum** wordt het complete verhaal over de Tweede Wereldoorlog verteld.

Hoek van Holland anno 1880

**Volg de kade tot voorbij de strandhuisjes.
Ga hier rechtsaf via een betonpad (rode
pijlen). Of wandel eerst de pier af.**

2 Nieuwe Waterweg

Wind, golven en machtige zeeschepen – de pier bij de monding van de Nieuwe Waterweg is een attractie op zich. Het kanaal werd tussen 1866 en 1872 gegraven om de haven van Rotterdam beter toegankelijk te maken voor grote schepen. Vóór de aanleg van het kanaal lag hier een brede rij duinen. De barakken van de arbeiders en ingenieurs groeiden later uit tot het dorp Hoek van Holland.

kaart

Wandel over het betonpad (of het strand) tot voorbij de strandrestaurants. Volg de rode pijlen naar wandelknooppunt 59 en ga hier rechtsaf de duinen in richting 84. Struin globaal rechtdoor door de duinen tot aan een geasfalteerd fietspad.

3 Van Dixhoorndriehoek

Een stevige klim door mul zand brengt je naar de Van Dixhoorndriehoek, genoemd naar een ingenieur van Rijkswaterstaat die dit gebied in de jaren zeventig van de vorige eeuw liet opspuiten. Sindsdien heeft de natuur het duingebied veroverd.

Bekijk een filmpje over het duingebied

Bij de zeereep stuift het zand nog volop en proberen pionierplanten als helmgras en zeewolfsmelk vaste voet aan de grond te krijgen. Verderop zijn de vlaktes al grotendeels dichtgegroeid. In het najaar strijken hier grote groepen trekvogels neer om te snoepen van de oranje – en zeer zure – bessen van de duindoorn. In de winter staan sommige oude strandvlaktes onder water. Hierin zetten amfibieën als de rugstreeppad in het voorjaar hun eitjes af.

Ga op het fietspad linksaf. Volg het pad 400 m rechtdoor, ga dan op de rode klinkerweg rechtsaf. Wandel rechtdoor tot aan het einde bij de parkeerplaats.

kaart

4 Zeetoren

Ook de toren links hoorde bij de Festung Hoek van Holland, zoals de Duitsers het verdedigingscomplex noemden. Op de toren stond aanvankelijk een radar die een vijand vanaf 20 km afstand kon waarnemen. Later bouwden de Duitsers modernere en betere radars naast de toren. Na de oorlog gebruikte het KNMI de toren als klimatologisch centrum. Nu kun je in **De Zeetoren** abseilen en je intelligentie testen in een escaperoom met als thema de Tweede Wereldoorlog. Het gebouw ernaast huisvest een café.

Ga bij de parkeerplaats scherp rechtsaf de Strandboulevard op.

Markostand

5 Markostand

Erg uitnodigend oogt de Strandboulevard nu niet, maar vroeger keek je hiervandaan direct uit over het strand en de zee. Dat verklaart ook de in het groen verstopte bunker links van de boulevard. Let vooral op de markante kijksleuf. Deze Markostand (Marine Artillerie Kommandeur Stand) had geen kanonnen, maar fungeerde als uitkijkpost en hoofdkwartier van alle Duitse kustbatterijen in Hoek van Holland. Achter de bunker gaat een heel stelsel van gangen en nog meer bunkers schuil.

Ga na 500 m bij een kunstwerk met een meeuw linksaf via een pad de duinen in. Volg vanaf nu de rode pijlen.

6 Vinetaduin

Het pad slingert langs het Vinetaduin, waarvan een groot deel alleen is opengesteld tijdens **excursies van het Zuid-Hollands Landschap**. Een gids vertelt je dan alles over de waardevolle natuur in dit gebied. Bovendien passeer je verdedigingswerken uit vier verschillende perioden: Nederlandse kazematten uit 1914-1918, een Nederlandse geschutbatterij uit 1937-1940, een Duitse kustbatterij uit 1940-1945 en een Amerikaans communicatiestation (Troposcatter) uit 1967, dat herinnert aan de Koude Oorlog.

Ga de trap af en op de weg rechtsaf. Volg vanaf wandelknooppunt 84 de rode pijlen rechtsaf richting 36.

Amerikaans radiostation in het Vinetaduin

Berghaven

Ga bij een fietspad en verderop bij een asfaltweg rechtdoor. Volg de rode pijlen nog 600 m tot een asfaltweg voor hoge appartementengebouwen. Ga hier rechtsaf via het fietspad, steek de N211 over en sla links af. Steek de spoorlijn over en sla direct rechts af (Stationsweg).

7 Torpedoloods

Loodsboten en reddingboten dobberen aan de kades van de in 1883-1884 gegraven Berghaven. Een standbeeld van een redder aan het einde van de haven bewijst dat de reddingen helaas niet altijd succesvol waren.

Het beeld herdenkt vijftien redders uit Hoek van Holland die in 1921 en 1929 verdronken toen hun boot omsloeg. De Torpedoloods aan de kop van de haven werd in 1886 gebouwd voor de opslag van torpedo's. In die tijd gebruikte men het woord torpedo voor drijvende zeemijnen die in geval van oorlog in de vaargeul konden worden gelegd. Later is achter de loods – nu **restaurant MIJN Torpedoloods** – een bunker gebouwd, die nog altijd te zien is.

*Een paravaan bij de Torpedoloods –
hiermee werden kabels van
verankerde zeemijnen doorgeknipt.*

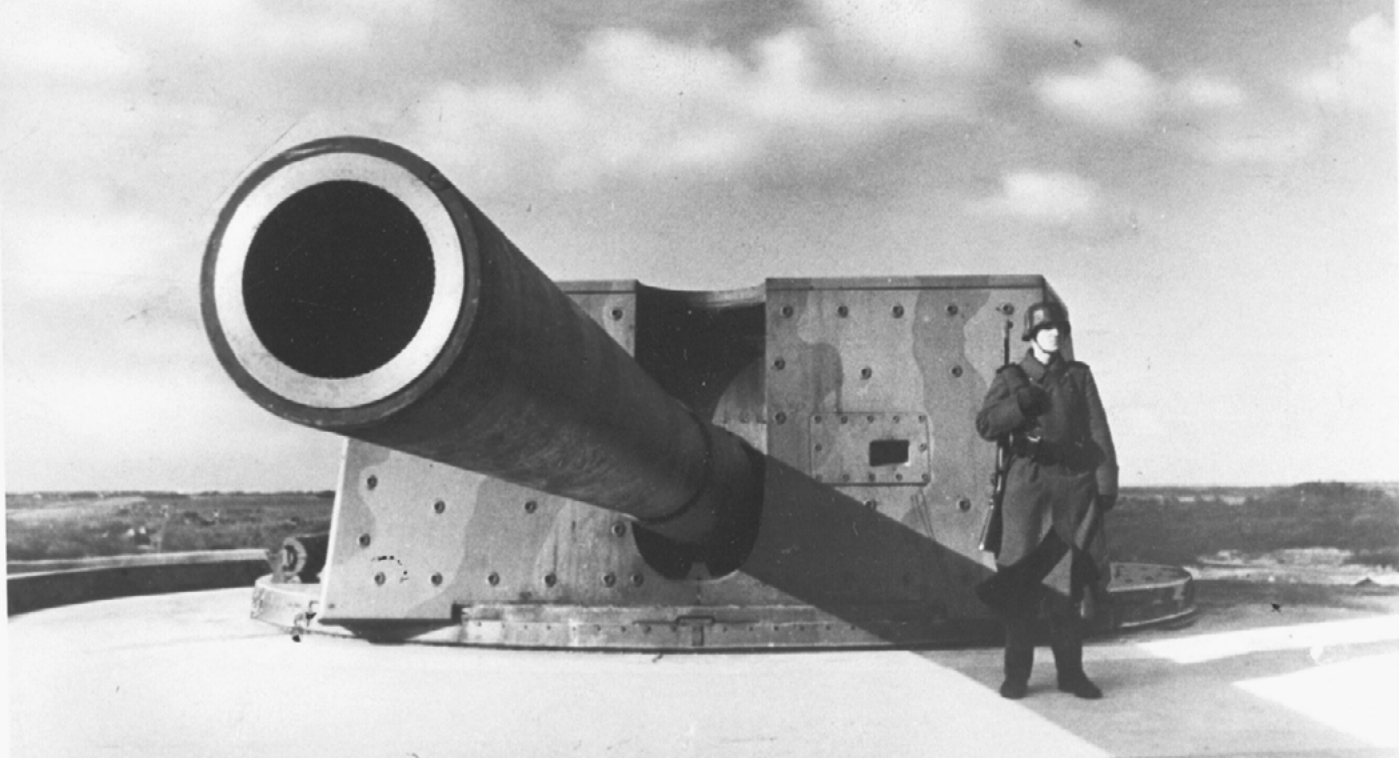
**Wandel bij het standbeeld op de splitsing
rechtdoor (Havenweg). Sla aan het einde
links af en volg verderop de bocht naar
rechts. Neem vlak daarna rechts het
voetpad richting het fort.**

8 Fort aan den Hoek van Holland

Drie geschutskoepels, een diepe gracht en aarden wallen – direct na de bouw in 1881 was Fort aan den Hoek van Holland ultramodern, maar dat veranderde al snel toen er nieuwe slagschepen met nog veel krachtiger kanonnen verschenen. In de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) bleef Nederland neutraal en werd het fort niet getest. Na de Duitse inval op 10 mei 1940 waren hier wel diverse schermutselingen. Op 13 mei vond de laatste vergadering van het kabinet op Nederlandse bodem plaats in dit fort. Nu wordt de vesting onder de naam **Fort 1881** gebruikt voor allerlei activiteiten. Op sommige zondagen en in de schoolvakanties is het museum geopend.

Geschut langs de Atlantikwall

Wandel rechts langs het fort, dan op de weg linksaf. Ga aan het einde rechtsaf, over de spoorlijn.

Elke zaterdag tussen 13 en 16 uur en op afspraak (tel. 0174-382898) kun je hiervandaan naar de bunkers Hamburg en Bremen: ga na de spoorlijn rechtsaf en na 25 meter linksaf, steek de Strandweg over en volg de bochtige klinkerweg. Ga langs parkeerplaats van het Zuid-Hollands Landschap, hou rechts aan en volg het smalle pad. Wandel dan vanaf de bunkers terug naar dit punt.

kaart

Bunker Hamburg

9 Bunkers Hamburg en Bremen

De bunkers Hamburg en Bremen zijn door de Duitsers gebouwd voor de opslag van geschutsgranaten. Na de oorlog nam het Nederlandse leger de bunkers in gebruik. Vanuit bunker Hamburg werden – met name Russische – schepen op de Noordzee gevolgd. Toen de apparatuur in de jaren zestig verouderd raakte, verliet de Nederlandse marine de bunker. De inrichting bleef achter, waardoor je hier nu een prachtig inzicht krijgt in de periode van de Koude Oorlog. Bunker Bremen, even verderop langs het pad, is ingericht met exposities over de Tweede Wereldoorlog. Klik [**hier voor de openingstijden**](#) van beide bunkers.

Voor de hoofdroute: ga na de spoorlijn linksaf. Volg de Strandweg 400 m. Ga voorbij de grote parkeerplaats rechtdoor, links van de Badweg.

10 Wehrmachtsheim

Nog meer oorlogssporen staan direct links van de weg. In de eerste bunker lag weer munitie opgeslagen. **Restaurant Het Jagershuis** daarachter werd in 1942 gebouwd als Wehrmachtsheim, een eetlokaal en ontspanningsruimte voor Duitse soldaten. Uniek is de waterbunker op het erf achter de kantine, die een inhoud van maar liefst 30.000 liter had. De muren zijn twee tot drie meter dik.

Volg de Badweg nog eens ruim 100 m.

11 Geschutsbunker

Links in de duinen staan het laatste vestingwerken van deze wandeling: een Duitse bunker van het type 625b, met daarnaast een massieve muur die vijandelijke tanks moest tegenhouden. Het kanon in de bunker bestreek het strand en de zee daarachter. Voor het onderscheppen van geallieerde vliegtuigen stond op het duin achter de bunker de luchtdoelbatterij Nordmole opgesteld.

Wandel tot slot via de Badweg terug naar de boulevard. Hopelijk heb je genoten van een heerlijke rondwandeling!

Luchtdoelbatterij Nordmole

Tips voor optimaal gebruik

Deze interactieve PDF is speciaal bedoeld om er met je mobiele telefoon op uit te gaan. Met de knoppen kun je snel tussen de bezienswaardigheden en de routekaart bladeren. Voor de filmpjes, vogelgeluiden en links naar websites heb je verbinding met het internet nodig. Maar het kan ook prima zonder.

De route downloaden

Download de route thuis al naar je telefoon. Hoe?

Android: mail de PDF naar jezelf als bijlage of download via Google Drive. Op je telefoon staat vaak een app om PDF's te lezen.

iPhone: mail de PDF naar jezelf of download via iTunes. Voeg de PDF toe aan je iBooks via dit icoontje: .

De route uitprinten

Toch liever de route thuis uitprinten? Open de PDF in Acrobat Reader. Kies in het menu: Bestand > Afdrukken > Meerdere pagina's per vel > 2 op 2 > Afdrukken.

Gebruikmaken van Google Maps

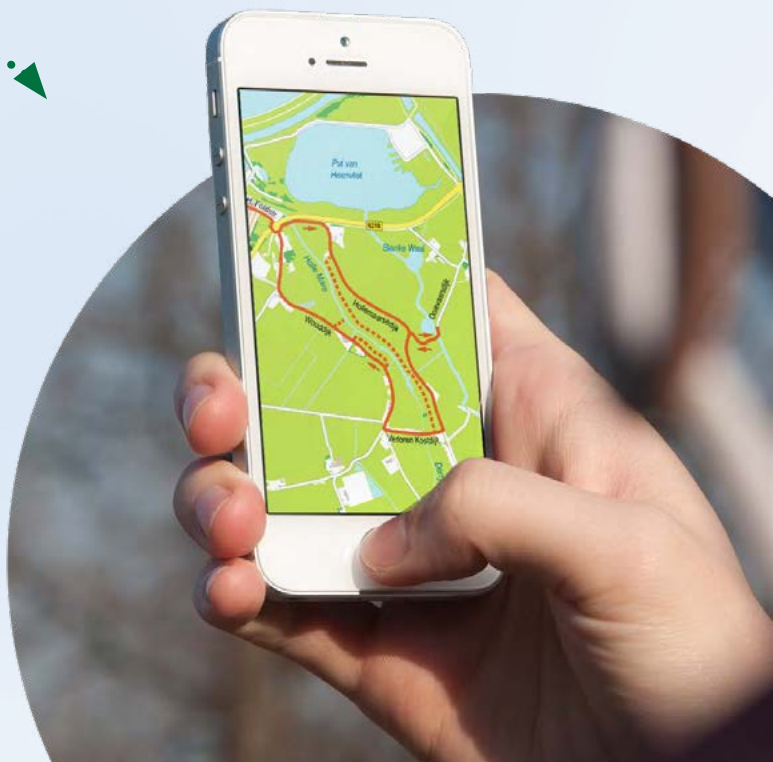
Wil je tijdens het wandelen precies weten waar je bent? Klik dan in de routekaart op de blauwe knop. Een stip in Google Maps toont je exacte locatie ten opzichte van de route. Zorg ervoor dat op je telefoon locatievoorziening aan staat.

Wandelen met GPX

Deze route is ook beschikbaar als GPX-bestand. Hiermee volg de je route via je telefoon. Je hebt dan wel een app nodig die GPX-bestanden kan openen en de locatievoorziening van je telefoon moet aan staan. **Op onze website** vind je tips en enkele aanbevolen apps voor Android en iPhone.

[Download het GPX-bestand](#)

*Op pad
met je mobiel*

Tikkie voor de natuur!

Voor mooie routes is jaarlijks veel geld nodig.
Bruggetjes, hekwerk en bebording ...
Wij houden het allemaal bij en zorgen ervoor
dat de natuur in topconditie blijft.

Iedereen kan hier gratis van genieten, maar
zonder donaties is dat niet op te brengen.
Help je mee onze routes in stand te houden?
Doe een Tikkie en steun de natuur.

*Alvast bedankt
voor je donatie!*

Zuid-Hollands Landschap

Lekker gewandeld?

We zijn heel benieuwd wat je van de route vond en hoe het was om door onze natuurgebieden te wandelen. Reacties zijn voor ons heel waardevol voor het verbeteren en up-to-date houden van onze routes. Suggesties, opmerkingen en complimenten zijn welkom!

*Geef je mening
en help mee!*

Beoordeel deze route

*Volg het
Zuid-Hollands
Landschap!*

Zuid-Hollands Landschap